

MINISTERIE
VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
BEZITSVORMING EN P.B.O.

B. V. D.

26 OKT. 2001
Deze rubricering is
beëindigd na 50 jr.

541.551
'S-GRAVENHAGE, 14 juni 1960.
Stadhoudersplantsoen 25

135280
15-6-60

No : 541.551
Bijl.: 1

Stg. GEHEIM

VERTROUWELIJK

Betr.: Maandoverzicht no. 5

./
Ik heb de eer Uwe Excellentie hierbij een exemplaar aan te bieden van het maandoverzicht no. 5 van de B.V.D. over de maand mei 1960.

HET HOOFD VAN DE DIENST

Mr. J. S. Sinninghe Damsté

Aan Zijne Excellentie
de Minister-President
Plein 1813, no. 4
te
'S-GRAVENHAGE.-

VERTROUWELIJK

26 OKT. 2001

Deze rubricering is
beëindigd na 501

~~VERTROUWELIJK~~

Stg. GEHEIM

MAANDOVERZICHT

No 5 1960

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

Maandoverzicht no. 5 - 1960

(Tijdvak 1-5-'60 t/m 31-5-'60)

I N H O U D

	blz.
I. <u>Communisme Internationaal</u>	1
Het nationaliteitenprobleem en het Kremlin	1
Het jodenprobleem en de praktijken in de Sowjet-Unie	2
II. <u>Activiteiten van de CPN</u>	8
Deelname aan internationale en nationale herdenkingen	8
Zitting partijbestuur: scherpe rede van De Groot	10
Tweede beslag op Waarheid-gelden	12
III. <u>Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	14
Presidium-zitting WVV te Stockholm gehouden	14
Vijftien jaar ANJV	16
Anti-fascistische tentoonstelling van "Periklès"	17
IV. <u>Communistische activiteiten in het bedrijfsleven</u>	19
De gesplitste communistische vakbeweging in Nederland en het WVV	19
Publicaties over ons land in WVV-maandblad	21
Sobsi-activiteit inzake Nederl. Nieuw-Guinea	22
V. <u>Overige groeperingen</u>	24
1 mei-viering door de SWP	24
Voorzitterswisseling in de PSP	25
Nieuwe socialistische jeugdorganisatie	26
VI. <u>Vreemdelingen</u>	27
Het kwijnende Poolse verenigsleven in Nederland	28

Overzicht stakingen mei 1960

Agenda

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

De nationale minderheden en het rassenprobleem.

Inleiding

Volgens communistische opvattingen is het kapitalisme een systeem van uitbuiting, dat dwingt tot het voeren van de principiële klassenstrijd. Aan deze maatschappij-vorm worden inhaerent geacht verschijnselen als rassenhaat, anti-semitisme, discriminatie van bevolkingsgroepen (zoals de apartheid in Zuid-Afrika) en het onderdrukken van nationale minderheden. De "klasseloze maatschappij", gegrondvest op het marxisme-leninisme, heet deze euvels te kunnen uitbannen.

Zolang er geen "socialistische staat" bestond, kon deze laatste bewering niet op haar juistheid worden getoetst. De Russische Oktober-revolutie van 1917 bracht hierin verandering. In het uitgestrekte Europees-Aziatische Rusland werd de tsaristische autocratie vervangen door de dictatuur van het proletariaat. Het bolsjewisme had sindsdien de leiding van de grootste multi-nationale staat van de moderne tijd. De nieuwe machthebbers konden voorkomen, dat de oude staat uiteenviel zoals na 1918 een andere multi-nationale mogendheid, de Oostenrijks-Hongaarse dubbelmonarchie.

Het nationaliteitenprobleem.

Reeds in de negentiende eeuw hield het Kremlin zich bezig met het vraagstuk van de nationale minderheden, waarbij de Groot-Russen, afkomstig uit de rompstaat - thans de RSFSR - hun overheersende positie gestaag versterkten. Deze russificatie werd ook na de revolutie van 1917 in feite nooit stopgezet, ondanks de daartegen botsende theorieën van de bolsjewistische partij.

Onder het bewind van Stalin kwam het in de Sowjet-Unie tot ernstige onderdrukking van verschillende nationale minderheden. Tijdens de tweede wereldoorlog ging Moskou zelfs over tot de massale deportatie van zeven kleinere volken, die met geweld van hun geboortegrond werden gescheiden.

De gedupeerden, die de Sowjet-Russische leiding als politiek onbetrouwbaar doodverfde, waren de Wolga-Duitsers, de bewoners van

Karachai, de Kalmukken, de Chechens en Ingoesjen, de Balkaren en de Krim-Tartaren. Twee van deze nationale minderheden t.w. de Wolga-Duitsers en de Krim-Tartaren, zijn tot op de huidige dag niet in hun autonome rechten hersteld. De rehabilitatie van de vijf andere groepen vond in 1957 plaats.

In het standaardwerk van Walter Kolarz "Rusland en zijn koloniën" *) wordt dit probleem in zijn historische ontwikkeling uitvoerig beschreven, waarbij met overvloedig documentatie-materiaal wordt aangetoond, hoezeer het bolsjewisme het patroon van de tsaristische kolonisatie binnen het enorme rijk heeft gehandhaafd. In vele opzichten werd het nog rigouzeuser dan in het verleden toegepast bij het versterken van de centrale macht der Sowjet-Unie.

Het anti-semitisme.

De maatschappelijke euvelen, die volgens de communistische theorie voortvloeien uit het kapitalisme - o.m. het anti-semitisme - zouden, blijkens de communistische opvattingen afsterven na het verdwijnen van dit stelsel. De communistische partij neemt, volgens het marxisme-leninisme, onder de dictatuur van het proletariaat de alles overheersende plaats in. Dientengevolge wordt, wat buiten de partij optreedt en aan haar controle dreigt te ontsnappen, bij voorbaat met wantrouwen bejegend.

Deze "principiële" achterdocht treft alle buitenstaanders, maar in het bijzonder die personen en groepen - zoals de Joden -, die op grond van afkomst en buitenlandse relaties in dit opzicht kwetsbaarder dan de overigen zijn. Dit treft zowel de Zionisten, die dus bewust voor Israël kiezen, als de grote groep mensen van joodse afkomst, die huns ondanks internationale familiebanden hebben ten gevolge van de grote emigratie uit Rusland en Oost-Europa gedurende de laatste honderd jaar. (Deze groepen zijn onder het communistische bewind, vooral tijdens de laatste jaren van het Stalin-regime, slachtoffer geworden van verkapte anti-semitische campagnes, die gevoerd werden onder het mom van strijd tegen "het cosmopolitisme".)

Tot het overlijden van Stalin in maart 1953 hanteerde de communistische partijleiding het begrip cosmopolitisme om hen te treffen, die naar haar oordeel te veel internationale - vooral westerse-

*) Walter Kolarz: "Russia and her colonies" - London 1952.

bindingen en relaties hadden en deswege niet voldoende verknocht aan de Sowjet-Unie heetten te zijn.

De aanduidingen "cosmopoliet" en "cosmopolitisme" zijn in feite van 1947 af - dat wil zeggen onder de harde politiek van Zhdanow en zijn volgelingen - telkenmale gebruikt om vijandig te ageren tegen politieke, culturele en wetenschappelijke figuren, afkomstig uit de joodse bevolkingsgroepen in het Sowjetblok.

Een derde factor in deze ingewikkelde kwestie is de eeuwenoude vreemdelingenhaat in Rusland en Oost-Europa, die zich in het bijzonder uitte in vijandige handelingen tegen joodse ingezetenen. Weliswaar heeft de communistische partij zich van meet af aan gekeerd tegen alle vormen van anti-semitisme, ook in het tsaristische Rusland, doch zij heeft niet gearzeld om, wanneer iemand van joodse origine eenmaal tot "cosmopoliet", "partijvijand", "landverrader" en wat dies meer zij was verklaard, zijn joodse afkomst nog eens uitdrukkelijk te onderstrepen. Daarmede werd dan uit "politieke motieven" aan de sluimerende anti-semietische gevoelens onder de bevolking van de communistisch geregeerde landen van hogerhand toegegeven.

Tot een principieel gefundeerd anti-semitisme zoals dat van de nazi's is het echter in de communistische landen nimmer gekomen. Integendeel bleef het bekende communistische standpunt - "anti-semitisme is kannibalisme" - gehandhaafd. Iedere vorm van rassendiscriminatie wordt nog steeds onvoorwaardelijk veroordeeld. (Reeds in het midden van de twintiger jaren werd Trotsky echter vanuit de door Stalin bestuurde partij het verwijt gemaakt, dat zijn "joodse geest" vreemd was aan de Russische denkwijze en mentaliteit).

Bij de grote zuiveringen van 1936 en later, toen ook vele hoge partijfunctionarissen en vertegenwoordigers der intelligentsia van joodse origine werden geliquideerd, gooide Moskou de aanklacht over de boeg van het zogenaamde verraad aan de Sowjet-Unie. Destijds wazen de aanklagers tevens op het "volksvreemde" karakter van sommige (joodse) beschuldigen. Zij fungeerden zo als "zondebokken" van het systeem.

Het "socialistische vaderland" vervulde aanvankelijk vele van de bijkans drie miljoen Joden binnen de Sowjet-Unie met grote toekomstverwachtingen. Talrijke joodse ingezetenen, vervreemd en losgeraakt van de geloofsgemeenschap, wilden met behulp van de leninistische politiek een nieuw bestaan opbouwen, vrij van rassenvervol-

ging en andere gevaren. In verhouding tot het totaal der joodse Sowjet-burgers maakte oorspronkelijk een aanzienlijk groter percentage communistische functionarissen van joodse origine deel uit van het bestuur in partij en staat. Trotsky, Zinowjew, Kamenjew, Kaganowitsj en vele anderen behoorden tot de "oude bolsjewieken". Deel uitmakend van de partij-élite ageerden zij nog heftiger dan de niet joodse functionarissen tegen stromingen als het Zionisme, die huns inziens het geheel opgaan van de Sowjet-burgers van joodse afkomst in een niet door ras en anderszins gedifferentieerde gemeenschap in de weg stonden.

Zoals hiervoren reeds gememoreerd, logenstrafte de politieke ontwikkeling na de dood van Lenin de aanvankelijk optimistische visie van de joodse ingezetenen. Stalin schroomde niet in de dertiger jaren, toen zijn theorie van "het socialisme in één land" het herstel van nationale (en nationalistische) tradities en sentimenten bevorderde, toe te geven aan bepaalde anti-joodse gevoelens onder de bevolking.

Assimilatie bemoeilijkt.

Voornamelijk drie elementen hebben het proces van aanpassing, waarin de joodse bevolkingsgroep zou moeten opgaan in de gemeenschap van burgers der USSR, ernstig bemoeilijkt:

1. De Sowjet-Russische autoriteiten staan aan de joodse ingezetenen niet toe om de nationaliteit te voeren van de republiek waarin zij leven en werken. In paspoort en arbeidsboekje wordt vermeld, dat de betrokkene de joodse nationaliteit bezit, een aanduiding die niet op racistische maar administratieve overwegingen zou berusten.
2. Moskou heeft van 1928 af getracht de Joden van de Sowjet-Unie samen te brengen in Birobidjan, onder het motto van het hun verschaffen van een eigen nationaal tehuis. Birobidjan ligt in een verlaten uithoek van het Sowjet-rijk tegen de Mandsjoerijse grens. Het project, in feite de instelling van een reservaat, stuitte op grote tegenzin van de joodse ingezetenen der USSR.
3. Het is tot dusver aan vrijwel iedere Sowjet-burger van joodse origine verboden om naar de staat Israël te emigreren. De kennelijke opzet van de Sowjet-leiders om de Zionistische verlangens in de USSR met behulp van Birobidjan tegen te gaan mislukte, zoals hiervoren vermeld.

Vervolging.

Vooral gedurende de laatste jaren van het Stalin-bewind verscherpten de campagnes tegen Zionisme en cosmopolitisme. Dit betekende in de eerste plaats onheil voor de partijfunctionarissen en de vertegenwoordigers van de intelligentsia van joodse huize in het gehele Sowjetblok. Binnen de Sowjet-Unie bereikte de hetze tegen joodse intellectuelen en kunstenaars, begonnen in 1949, haar bloedige climax in het midden van 1952. Toen werden talloze vertegenwoordigers van cultuur en wetenschap, die het jiddisch als voertaal bezigden, geliquideerd. Boeken en periodieken in deze taal mochten niet verder verschijnen, waardoor vele joodse ingezetenen der USSR werden gedupeerd. Het op deze wijze bestrijden van de invloed van het jiddisch, de voertaal van vele joodse milieus in en buiten de Sowjet-Unie, omthulde de opzet tot doelbewuste achteruitzetting. In de jaren 1949 tot 1959 is in de Sowjet-Unie geen enkel belangrijk werk in het jiddisch verschenen.

Het Slansky-proces en het "dokterscomplot" hebben beide op onheilspellende wijze geleerd op welke manier de beschuldiging van cosmopolitisme een voornaam element vormde in de vervolging van lieden, die Stalin meende te moeten wantrouwen.

Na de arrestatie in Tsjechoslowakijé van een Israëliër, die bekend stond als communistische "meeloper", werd te Praag een monsterproces ahangig gemaakt tegen de kort tevoren als partijsecretaris afgezette Slansky en een aantal andere, deels joodse communistische functionarissen. Zij zouden handlangersdiensten hebben verricht voor de jonge staat Israël en daardoor het "Amerikaanse imperialisme" hebben gesteund. Over de meeste aangeklaagden in het proces-Slansky werd in november 1952 het doodvonnis uitgesproken en voltrokken.

Vrijwel tezelfdertijd fabriceerde het Kremlin het zogenaamde dokterscomplot. Vijftien geneesheren van het Kremlin, onder wie verschillende joodse doktoren, werden zoals bekend gevangen gezet. Zij zouden vooraanstaande figuren in de Sowjet-Unie, onder wie Zhdanow, uit de weg hebben geruimd, daarbij handelend op aanstichten van de "Joint", de Amerikaanse joodse hulporganisatie. Evenals in het Slansky-proces werden deze "misdadige artsen" er van beticht hand- en spandiensten aan het Amerikaanse imperialisme te hebben bewezen.

Onmiddellijk na het overlijden van Stalin werden dertien van de gearresteerde dokters in maart 1953 in vrijheid gesteld en gere-

habiliteerd. Twee artsen bleken de verhoren niet te hebben overleefd.

De communistische leiders in Praag hebben tot heden alle verzoeken tot herziening van het proces-Slansky afgewezen. In tegenstelling met de politieke rehabilitaties, zoals bijvoorbeeld in het geval van de opgehangen Hongaarse communistenleider Rajk, werd in 1956 te Praag beweerd, dat Slansky terecht werd geëxecuteerd, zij het op later onjuist gebleken formulering van de tegen hem gerichte aanklacht.

De communistische leiders in het Westen en de partijpers bevestigden met de veroordeling van Slansky en anderen eertijds onverhopen instemming. De beschuldigingen inzake het "dokterscomplot van het Kremlin" werden door hen eveneens klakkeloos ondersteund. Paul de Groot, zelf van joodse afkomst, alsmede andere vooraanstaande partijfiguren in het Westen, onder wie bijvoorbeeld de Franse partijsecretaris Jacques Duclos, verzuimden niet om daarbij met verontwaardiging de "burgerlijke laster" af te wijzen, dat hier van anti-semitisme sprake zou zijn geweest. Integendeel: de beschuldigten werden uitsluitend gevonnist wegens gepleegd verraad en hun "cosmopolitische mentaliteit".

Situatie na Stalin's dood.

De ontwikkeling na maart 1953 ten aanzien van het joodse vraagstuk in de communistische wereld houdt tot op heden nog geenszins principieel een gunstiger vooruitzicht in, al zijn er geen aanwijzingen, dat er sindsdien uit dien hoofde nog executies hebben plaatsgevonden.

Van officiële zijde - bovenal in de "geheime rede" van Chroestsjow op het XXste partijcongres in februari 1956 - werden slechts onthullingen van beperkte aard gedaan over de hier reeds eerder vermelde liquidatie van vele joodse intellectuelen en andere cultuurdragers.

De Amerikaanse auteur Howard Fast brak in maart 1957 met het communisme, toen hem bleek dat de Sowjet-schrijver Boris Polevoi hem tijdens een bezoek aan New-York had voorgelogen over deze tragische gebeurtenissen. Polevoi had zijn Amerikaanse vriend desgevraagd medegedeeld dat een bepaalde jiddische auteur in de Sowjet-Unie het uitstekend maakte ofschoon hij wist dat deze kunstenaar al enkele jaren tevoren met andere joodse cultuurdragers op last van Stalin

was vermoord.

In een onlangs verschenen boek van François Fejtö, handelend over de Joden en het anti-semitisme in de communistische landen)*, wordt overvloedig gedocumenteerd, deels met gegevens uit Sowjet-bronnen, een weinig rooskleurig beeld opgehangen van de huidige situatie.

Nog in de jongste jaren bleek het mogelijk, dat "partijgetrouwe" publicisten in pamfletstijl ageerden tegen vergrijpen, toegeschreven aan Sowjet-burgers, waarbij vooral tot uiting werd gebracht dat hun jood-zijn het plegen van a-sociale daden zou hebben bevorderd. In de literaire sector worden bepaalde auteurs, bij het grote publiek uitsluitend bekend onder hun Russische naam, plotse-ling mede aangeduid met hun oude joodse familienaam. Het betreft dan doorgaans die schrijvers, die zich op een of andere wijze de gram-schap van de autoriteiten op de hals hebben gehaald. De achtergrond van zulke discriminaties is meestal van politieke aard. Bij dit alles kan niet worden gesproken van een principieel rassisme, zoals het nationaal-socialisme dit formuleerde en toepaste. Desniettemin bestaat ook zonder dit principiële fundament in de top van de communistische partij der Sowjet-Unie ook heden een tegen de Joden ge-richte mentaliteit.

Joodse functionarissen zijn voor een aanzienlijk deel uit de hoogste partij- en regeringsorganen verwijderd. Ook onder het bewind van Chroestsjow moesten vele joodse intellectuelen belangrijke pos-ten in de Sowjet-republieken afstaan aan "inheemse" krachten. Aan joodse jongeren wordt thans het volgen van universitair onderricht en de toelating tot de officiersopleiding bemoeilijkt.

Nog in januari 1960 publiceerde het centraal comité van de CPSU een resolutie betreffende de noodzaak tot het verbeteren van de partijpropaganda. Daarin wordt uitdrukkelijk het gevaar van het cos-mopolitisme gesignaleerd. (zie MO 1 - 1960).

Samenvattend kan worden opgemerkt, dat de gedragingen en de praktijken van het communisme allermint het standpunt van zijn aan-hangers rechtvaardigen om verschijnselen als rassendiscriminatie, rassenhaat en apartheidspolitiek kenmerkend te achten voor de kapi-talistische maatschappij.

)* François Fejtö: Les Juifs et l'antisémitisme dans les pays com-munistes - Librairie Plon - Paris, 1960.

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND

De viering van de 1ste mei, de dodenherdenking, het feest der bevrijding en de topconferentie waren in de afgelopen periode bepalend voor de activiteiten van de CPN.

1 mei-viering.

De in het algemeen tanende belangstelling voor de eerste mei gaf het partijbestuur der CPN aanleiding het feest van de arbeid dit jaar meer centraal dan voorheen te doen vieren. Op deze wijze trachtte het CPN-partijbestuur vollere zalen te trekken. Hierin is het, hoewel niet over de gehele linie, vrij aardig geslaagd.

Amsterdam, waar Paul de Groot ongeveer 1000 man toesprak, spande de kroon, gevolgd door Rotterdam met circa 750 bezoekers. Utrecht sloeg met een opkomst van niet meer dan 60 mensen uit het gehele district een pover figuur.

De beslissing tot het op deze wijze vieren van het 1 mei-feest is niet overal met bijval begroet. In de Zaanstreek bijvoorbeeld, waar de partij nog altijd een vrij aanzienlijke aanhang heeft, zou dit besluit vele CPN-ers zelfs hebben ontstemd. De afdeling Krommenie negeerde de door het partijbestuur gegeven aanwijzingen en belegde zelfstandig een 1 mei-bijeenkomst, die door ongeveer 250 personen werd bezocht.

Het in de laatste tijd afzwakken van het anti-communisme deed de partijleiding begin april besluiten de 1 mei-festiviteiten thans onder eigen vaan te organiseren. Voordien was het gebruikelijk dit te doen onder het mom van op brede basis samengestelde comité's, waarin de CPN achter de schermen een dominerende rol vervulde.

De CPN-leiding had de partij-functionarissen, die als sprekers op de bijeenkomsten optraden, vooraf geïnstrueerd. Hun inleidingen werden zonder uitzondering volgens een zelfde patroon voorgedragen.

Alle bijeenkomsten stonden in het teken van aanvallen op de regering De Quay, het populariseren van de topconferentie en de agitatie tegen het herlevende fascisme in West-Duitsland, de uitzending van militaire eenheden naar Nieuw-Guinea en de rassendiscriminatie.

Herdenking van de 4de en 5de mei.

Zowel bij de herdenking van de gevallen als bij de viering van de bevrijding legde de CPN geen eigen activiteiten aan de dag.

De communisten hebben zich gehouden aan de opdracht van de partijleiding geen rode vlaggen uit te hangen. Hun werd voorgehouden dat zij de nationale vlag als de hunne dienden te beschouwen. Zodoende werd overeenkomstig het streven der CPN, om toenadering te zoeken tot de grote massa, elke uiting van sectarisme vermeden.

Wel herdacht de CPN op de avond van de 4de mei haar gevallen uit de oorlog in een besloten bijeenkomst in het partijgebouw Felix Meritis. Hierbij gaven ongeveer 450 personen acte de présence.

In het kader van deze dodenherdenking deed Gerrit Blom een felle aanval op het herlevende fascisme.

Agitatie rondom de "Topconferentie".

De volgzzaamheid van de CPN jegens Moskou bleek weer eens duidelijk uit haar houding ten opzichte van de topconferentie.

Maanden achtereen heeft de partij in haar dagblad, in manifesten en op vergaderingen gewezen op het enorme belang van een succesvolle ontmoeting tussen de leiders van Oost en West.

Vrijwel aan de vooravond, namelijk op 13 mei, publiceerde De Waarheid een artikel van De Groot onder de kop "Wat moet de topconferentie brengen?"

De CPN-leider stelde hierin de vlucht van het Amerikaanse spionage-vliegtuig boven Sowjet-Russisch grondgebied aan de kaak. Maar hij vond dat juist door dit voorval het belang van een succesvolle conferentie des te meer was geaccentueerd. Wijzende op de vredelievendheid van de Sowjet-Unie legde De Groot er de nadruk op, dat het uitsluitend van de westelijke imperialistische krachten zou afhangen of de topconferentie zou slagen. De Groot stelde o.m. dat de vlucht door Amerika ondernomen was om de conferentie te torpederen.

Toen evenwel bleek dat de Sowjet-leider het vliegtuigincident aangreep om de ontmoeting tussen Oost en West abrupt te doen eindigen, haastte de CPN-leiding zich dit standpunt te volgen. Zij richtte haar agitatie op de spionage-activiteiten van de Verenigde Staten van Amerika. Dagelijks verschenen in de partijkrant artikelen, die een scherpe veroordeling inhielden van de spionagevlucht der Amerikanen. De

mislukte topconferentie kwam nog maar terloops of zijdelings aan de orde. Amerikaanse commentatoren, die de regering der Verenigde Staten hun critiek niet hadden gespaard, zoals bijvoorbeeld de bekende journalist Walter Lippmann en enkele vooraanstaande politici, werden uitvoerig geciteerd.

De CPN wees - naar aanleiding van Chroestsjow's waarschuwing aan buitenlandse mogendheden, dat hun vliegbases in puin zouden worden gelegd, indien zij in de toekomst wederom medewerking zouden verlenen aan illegale vluchten boven de Sowjet-Unie - "met bezorgdheid" op de aanwezigheid van de Nederlandse vliegbasis "Soesterberg", waar Amerikaanse eenheden zijn gevestigd.

De CPN-leiding is thans wederom een intensieve campagne begonnen tegen hun aanwezigheid op dit Nederlandse vliegveld.

Zitting CPN-partijbestuur.

Op 27 en 28 mei vond te Amsterdam een partijbestuurszitting van de CPN plaats, waarover in De Waarheid van 30 mei een communiqué verscheen. Het voor publicatie vrijgegeven gedeelte van de rede, die de algemeen secretaris der CPN, Paul de Groot, bij die gelegenheid uitsprak, werd in twee afleveringen op 28 en 31 mei in het partijdagblad afgedrukt.

De Groot heeft ter zitting uitvoerig de internationale politieke gebeurtenissen van de laatste tijd besproken. Verder stelde hij de gebreken van de interne partij-organisatie duchtig aan de kaak.

Hoogtepunten uit zijn rede waren de uiteenzetting over ontwikkelingen rondom de mislukte topconferentie en aanvallen op het revisionisme en reformisme. Hij wees met name op de consequenties voor Nederland van het mislukken van de topconferentie en de taken, die hieruit voor de CPN voortvloeien. De westerse imperialisten in het NAVO-kamp, zo betoogde De Groot, waren onder druk van de vredeskrachten genoodzaakt bereidheid te tonen tot vreedzame samenwerking met de socialistische staten en het houden van een topconferentie. In wezen wilden zij echter een voortzetting van de koude oorlog. De Groot koesterde geen heilsverwachtingen van een topconferentie over 6 à 8 maanden, wanneer de Verenigde Staten een nieuwe president zullen hebben. Een eventueel succes stelt hij afhankelijk van de druk, waaraan het nieuwe Amerikaanse staatshoofd kan worden bloot gesteld.

Intussen heeft de CPN een bescheiden campagne ingezet tegen de uitzending van militaire eenheden naar Nieuw-Guinea. Ook bij de behandeling van de defensienota in het Parlement zal de partij zich wel niet onbetuigd laten.

In zijn rede spoorde De Groot aan om in Nederland alvast de strijd te versterken tegen de NAVO-specialisten van de PvdA - zoals een Goedhart, Patijn en De Kadt - en hun listig als pacifisten gecamoufleerde helpers in de PSP. Het doen van ideologische concessies aan burgerlijke pacifisten terwille van een schijneenheid noemde hij schadelijk.

Ook de bestrijding van "revisionisten" diende volgens De Groot onverzoenlijk en genadeloos te worden voortgezet, juist omdat duidelijk is geworden dat destijds de Bruggroep door haar banden in het buitenland met handlangers van Adenauer een West-Duitse infiltratiegroep was in de CPN. In dit verband vergat De Groot niet Tito als de "super-revisionist" aan te merken.

Met deze hernieuwde aanval op de revisionisten beweegt de algemeen secretaris van de CPN zich geheel in de lijn van de CPSU. Een drietal leidende functionarissen van de afdeling "Buitenland" van het centraal comité der Sowjet-Russische partij brandmerkte onlangs in "Kommunist" nl. Joegoslavië, de bakermat van het revisionisme, als een steunpunt voor de imperialisten. Het artikel werd weergegeven in l'Humanité van 24 mei jl. en lag derhalve nog vers in De Groot's geheugen.

Bijzonder teleurgesteld toonde de algemeen secretaris zich over het droevige resultaat van de pogingen om de communisten en aanhangers van de voormalige EVC-1958 te doen toetreden tot het NVV. Veel partijgenoten hadden deze toetreding als een verzoening met het reformisme opgevat. Hiervan kon evenwel geen sprake zijn. De intredepolitiek in het NVV dient om tegen de corrupte NVV-leiding te strijden en niet om zich aan te passen aan haar beleid.

Conclusie.

De strekking van De Groot's toespraak wijst op een terugkeer naar een hardere koers en een strakkere partijlijn. De mislukking van de topconferentie was de CPN-leider kennelijk niet onwelkom. De door hem verwachte verstarring in de betrekkingen tussen Oost en West biedt hem - op en top dogmaticus als hij is - de gelegenheid

de koers van de partij naar "links" om te buigen.

Er zijn tal van aanwijzingen, dat hij met tegenzin de richtlijnen gevolgd heeft van de in november 1959 gehouden conferentie van de 17 West-Europese communistische partijen te Rome. Zoals bekend gaf deze bijeenkomst aan op welke wijze de coëxistentie-gedachte door de verschillende West-Europese partijen in de partijkoers moest worden tot uitdrukking gebracht.

De indruk bestaat, dat De Groot met de aangekondigde nieuwe gedragslijn van de CPN wil vooruitlopen op de door hem verwachte verstrakking van de politieke lijn in de CPSU.

Ten aanzien van de interne partij-organisatie kwam De Groot's rede er op neer, dat de discipline in de partij strakker moet worden aangehaald, m.a.w. een herstel en versterking van het democratisch centralisme. Het partijbestuur dient de lagere besturen taken te stellen en erop toe te zien, dat deze in de praktijk ook worden uitgevoerd.

Er kan niet gewerkt worden zonder contrôle. Het moet een volkomen normale zaak zijn, dat afdelings- en districtsbesturen op gezette tijden aan het partijbestuur verantwoording over hun werkzaamheden afleggen.

De Groot signaleerde vele tekortkomingen in het partijwerk, dat op korte termijn verbetering behoeft.

Het lijkt niet uitgesloten dat dit tot wijzigingen in de taakverdeling van de topleiding der CPN heeft geleid.

Tweede beslag op girorekeningen van De Waarheid. (MO 4 - 1960)

Enkele uren nadat het beslag op de girorekeningen van De Waarheid was opgeheven liet de "oude" EVC opnieuw conservatoir beslag leggen op deze rekeningen, hetgeen op verzoek van de Stichting Bepenak leidde tot een kort geding dat op 30 mei plaatsvond. Bij het vorige korte geding op 6-5-1960 zou volgens de oude EVC nl. zijn gebleken dat bij het overgaan van de uitgave van De Waarheid de schuldeisers benadeeld zijn. Zoals bekend, verscheen De Waarheid tot oktober 1959 onder verantwoordelijkheid van de CV Persorganen en werd deze toen aan de Stichting Bepenak overgedragen. Het thans geblokkeerde tegoed is inmiddels met f 5.000,-- gestegen tot ongeveer f 18.000,--. De vordering, die de "oude" EVC zegt te hebben, bedraagt

f 32.500,--.

Het CPN-lid Mr. M.D. Proper, optredend als raadsman van de Stichting Bepenak, betoogde bij gelegenheid van het korte geding op 30 mei o.m. dat deze stichting voor de bezittingen van De Waarheid een bedrag van f 92.000,-- had betaald. Voorts bestreed hij de vordering van de "oude" EVC en eiste opheffing van het beslag, dat hij als een onrechtmatige daad kwalificeerde. Waar zijn client eigenaresse is van een "miljoenencomplex" achtte Proper het beslag op de girorekeningen overigens niet reëel. De uitspraak in deze zaak werd bepaald op 9 juni.

Reacties van de CPN.

De partijleiding - volkomen verrast door deze tweede beslaglegging - concludeerde dat "de Brandsenklied", met op de achtergrond figuren als Gerben Wagenaar, Cor Geugjes en Nico van der Drift, blijkbaar over ruime geldmiddelen beschikt voor het voeren van processen met het doel het verschijnen van De Waarheid te bemoeilijken. Deze met behulp van de rechter uitgeoefende storingsactiviteit onthoudt de partijkrant - aldus De Waarheid - nu al twee maanden de vrije beschikking over gelden die dringend nodig zijn voor een regelmatige bedrijfsvoering. De Waarheid doet dan ook een dringend beroep op zijn lezers wederom extra financiële steun te verlenen.

Buitenlandse reizen.

Bezoek van een CPN-delegatie aan Oost-Duitsland.

Een CPN-delegatie, bestaande uit de partijbestuurder Jan de Boer uit Noordwolde, de politiek secretaris van het CPN-district Twente, Teunis Stuivenberg uit Enschede en het CPN-gemeenteraadslid van Termunten, Siewert Dammer, vertrok op 11 mei per vliegtuig van Schiphol naar Oost-Berlijn voor een 10-daags bezoek aan de DDR.

De Nederlanders woonden het 6de congres van de "Demokratische Bauernpartei Deutschlands" (een mantelorganisatie van de SED) bij, dat op 12 mei 1960 in Güstrow aanving.

H O O F D S T U K I I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Vredesbeweging

Conferentie in Stockholm.

Op 28 en 29 mei vond in Stockholm een zitting van het presidium van de Wereld Vredesraad plaats. De functionarissen van de WVR hebben reeds geruime tijd het voornemen gehad omstreeks dit tijdstip in de Zweedse hoofdstad bijeen te komen. Aanvankelijk lag het in de bedoeling op deze vergadering de voorlopige resultaten van de topconferentie te bespreken en zo nodig de onmiddellijke activiteit van de Wereld Vredesbeweging aan te passen aan de verlangens van de Sowjet-Russische delegatie in Parijs. Na de mislukte topconferentie is de noodzaak van overleg in het WVR-presidium niet vervallen. De Wereld Vredesraad moest zich immers beraden over de in de toekomst te volgen gedragslijn en de moeilijkheden onder de ogen zien, welke door het Parijse échec zijn opgeroepen.

De Wereld Vredesbeweging is van de communistische internationale mantelorganisaties het sterkst gebonden aan de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie. Meer nog dan de andere hulporganisaties moet zij haar communistisch karakter verhullen indien zij Moskou van enig nut wil zijn. De omvang en kracht van deze beweging hangen derhalve nauw samen met de mogelijkheid om min of meer politiek-gecamoufleerde acties te voeren, zogenaamd in het belang van de wereldvrede. De vraag rijst in welke mate Moskou in de nabije toekomst bereid is de vredesbeweging de vrije hand te laten in het bepalen van haar tactiek. De scherpere koers, die het Kremlin momenteel kennelijk kiest, zal zeker de mogelijkheden van de WVR beperken.

Natuurlijk werd het mislukken van de topconferentie geweten aan het optreden der Westerse mogendheden, in het bijzonder de Verenigde Staten. Het WVR-presidium wees o.m. op het standpunt van Amerika inzake de proeven met kernwapens, het U-2 incident en de rol van Adenauer met betrekking tot Berlijn. Tenslotte riep het "de mensen van goede wil" op alles te doen om de terugkeer van de koude oorlog te voorkomen, de vreedzame coëxistentie te bevorderen en een ontmoeting van de grote mogendheden te begunstigen. Door de term "mensen van goede wil" heeft het presidium wel zijn verlangen uitgedrukt de

samenwerking met andersdenkenden voort te zetten, doch een meer nauwkeurige aanduiding van de groeperingen, waaronder de WVR zijn bondgenoten zal zoeken, bleef vooralsnog achterwege.

De nationale manifestatie voor het welslagen van de topconferentie.

In Nederland culmineerden de communistische activiteiten ter propagering van de topconferentie in de nationale manifestatie, die in Amsterdam op 15 mei werd gehouden. Zoals bekend heeft de Nederlandse Vredesraad de voorbereiding van deze bijeenkomst in handen gelegd van een zogenaamd neutraal initiatiefcomité.

De eigenlijke bijeenkomst, waaraan ca. 3000 personen deelnamen, werd voorafgegaan door een grote optocht door de stad. Na een inleiding van de initiatiefneemster voor deze manifestatie, Adma Weberde Hondt, werd het woord gevoerd door ds. J.J. Buskes, vroeger lid van het opgeheven Sociaal Democratisch Centrum in de Partij van de Arbeid. Deze riep de Christenen zowel als de niet-Christenen op stelling te nemen tegen elke vorm van oorlogsdreiging. In dit verband sprak hij ook zijn afkeuring uit over het besluit van de Nederlandse regering oorlogsschepen naar Nieuw-Guinea te zenden.

Prof.dr.A.J. Rasker, lid van de geloofsgemeenschap "Kerk en Vrede", toonde zich nog al sceptisch ten aanzien van de resultaten van de topconferentie. Wel nam hij aan, dat de vier staatslieden met oprecht vredelievende bedoelingen naar Parijs zouden gaan, doch in de wereld waren stromingen, die, zelf economisch belang hebbend bij het voortduren der oorlogsdreiging, zeker niet zouden nalaten invloed op de topconferentie uit te oefenen.

Nadat pater M. Hensen namens de Pleingroep het woord had gevoerd, gaf de secretaresse van de Werkgroep Anti-Militaristische Studenten, Sara Boerlage, een verslag van de in Engeland gehouden z.g. Aldermaston-Mars en de daaraan voorafgegane internationale studenten- en jeugdconferentie over atoombewapening te Londen.

De laatste spreker, prof.dr.M. Minnaert, lid van het algemeen bestuur van de NVR, wees op de zeer grote invloed van de publieke opinie op de wereldpolitiek. Als recent voorbeeld van de macht, die hiervan uitgaat, noemde hij het ontslag van de West-Duitse minister Oberländer.

Van het door Aart van Dobbenburgh ter vergadering aangekondigde voornemen een delegatie naar Parijs te zenden om de ingezamelde

handtekeningen aan te bieden aan de deelnemers van de topconferentie, is uiteraard niets gekomen.

Jeugdbeweging.

ANJV-jubileum.

Het Algemeen Nederlands Jeugdverbond heeft in april en mei zijn 15-jarig bestaan gevierd. In een negental gemeenten werden feestavonden belegd, waarvan de voornaamste die op 22 mei in Amsterdam was. Verbondsvoorzitter Joop Wolff hield daar voor 900 jongeren zijn feestrede. Hij vertelde over de in het verleden gevoerde acties, zoals die tegen de uitzending van troepen naar Indonesië, voor diensttijdverkorting, hulp aan stakers en, kortgeleden nog de demonstraties in verband met de rassendiscriminatie in Zuid-Afrika. Het ANJV zal de traditie hoog houden en zich met alle kracht verzetten tegen een nieuw koloniaal avontuur in Nieuw-Guinea. Het ANJV, aldus Wolff, is thans de grootste politieke jeugdorganisatie van de hoofdstad en zal de overwinning behalen, omdat het tot de strijd bereid is en "omdat het vrienden heeft, zoals de CPN en de gehele arbeidersbeweging".

Na hem sprak Roel Walraven, lid van de dagelijkse leiding van het verbond. Hij maakte bekend, dat aan Joop Wolff een nieuw paspoort geweigerd was op grond van het vermoeden, dat hij in het buitenland handelingen zou gaan verrichten, die gericht waren tegen de openbare orde en veiligheid van het Koninkrijk, of van met het Koninkrijk bevriende mogendheden. De vergadering nam derhalve twee moties aan: één over het paspoort van Wolff (een "ongrondwettige en ondemocratische maatregel") en één tegen de uitzending van troepen naar Nieuw-Guinea.

"Jeugd", het maandblad van het ANJV, verscheen ter gelegenheid van het jubileum met een nummer van dubbele omvang. Behalve twee pagina's foto's, waarin de 15 jarige geschiedenis van het verbond in beeld wordt gebracht, bevat het nummer een aantal beschouwingen van medewerkers en oud-medewerkers van het ANJV. Voorts was een artikel opgenomen van Paul de Groot, algemeen secretaris van de CPN, die er de nadruk oplegde, dat het ANJV een "partijloze, politieke jeugdorganisatie" is, waarvan de leden georiënteerd zijn op het marxisme-leninisme en op de politiek van de CPN als praktisch uitvloeisel daarvan. Het partijdagblad van 20 mei nam dit artikel in zijn geheel over.

Studentenbeweging.

Anti-Westduitse tentoonstelling.

In het kader van de communistische agitatie tegen de herbewapening van West-Duitsland en het herlevende fascisme en anti-semitisme, organiseerde de communistisch georiënteerde studentenvereniging "Perikles" van 2 tot 8 mei in Amsterdam een tentoonstelling onder de titel "Nieuwe Wehrmacht- Oude Plannen". Het materiaal ervoor, zoals foto's, fotocopies en documenten werd ter beschikking gesteld door het communistische "Comité voor Duitse Eenheid". Dit comité, in Oost-Berlijn gevestigd, houdt zich speciaal bezig met agitatie tegen de Westduitse Bondsrepubliek. Abram Hoeksema, lid van de dagelijkse leiding van het ANJV en André de Leeuw, oud-voorzitter van "Perikles", reisden half april naar de DDR om er het materiaal op te halen.

De tentoonstelling in Amsterdam werd geopend door Prof. M.G.J. Minnaert, lid van het Algemeen Bestuur van de Nederlandse Vredesraad. Hij waarschuwde de jeugdige, circa honderd aanwezigen voor het herlevende nazidom in West-Duitsland. Slechts een gemeenschappelijk vredesoffensief zou hieraan een eind kunnen maken. De tentoonstelling was volgens hem niet gericht tegen West-Duitsland maar bedoeld om de nazi-figuren, die er belangrijke posten bekleden, aan de kaak te stellen. De wereld moet weten dat een nieuwe oorlog totale ondergang zou betekenen.

Tijdens een der tentoonstellingsdagen werden propagandistische lezingen gehouden over West-Duitsland: de geschiedenis van het militarisme, het anti-semitisme in de oorlog en nu, de rechtszekerheid en de houding van de Nederlandse regering tegenover Duitsland, thans en in de jaren voor de oorlog.

Oorspronkelijk had men het openingswoord willen laten spreken door prof. Hagemann, aangeduid als "Westduits vredesstrijder". Deze liet evenwel weten aan de uitnodiging geen gehoor te kunnen geven. In diens plaats kwam nu prof. Klara M. Fassbinder uit Bonn, lid van de Wereldvredesraad, spreken op de lezingenavond. Zij wees op het gevaar dat West-Duitsland sinds 1945 bedreigt in de vorm van een hysterisch, grenzeloos anti-communisme. Hierdoor is een pogromstemming tegen de S.U. en de communisten ontstaan, die nog versterkt wordt door de houding van de Westelijke mogendheden, aldus prof. Fassbinder. Voor de lezingen bestond weinig belangstelling. Slechts een dertigtal personen was aanwezig. "Perikles" is van plan het bijeengebrachte materiaal

van de tentoonstelling in brochure-vorm uit te geven.

Vrouwenbeweging.

Internationale Vrouwenconferentie in Kopenhagen. (MO 7/8.1959-2.1960)

Ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van de Internationale Vrouwendag werd van 21 - 24 april in Kopenhagen, de stad waar in 1910 werd besloten deze dag ieder jaar te vieren, een internationale vrouwenconferentie gehouden over ontwapening en de rechten van de vrouw. De organisatie was toevertrouwd aan een initiatief-comité, maar berustte in werkelijkheid bij de (communistische) Internationale Democratische Vrouwenfederatie, de IDVF. Er waren meer dan 1000 vrouwen aanwezig, onder wie 725 afgevaardigden uit 94 landen. Besloten werd een permanent contactlichaam in te stellen en nieuwe bijeenkomsten te organiseren. In een brief aan de Grote Vier werd aangedrongen alles te doen om de topconferentie te laten slagen.

Voor de NVB werd de conferentie bijgewoond door haar voorzitter Heiltje De Vos-Krul. In de Nederlandse communistische pers werd nagevoeg geen aandacht aan de conferentie besteed.

H O O F D S T U K I V

COMMUNISTISCHE ACTIVITEITEN IN HET BEDRIJFSLEVEN

Verhouding WVV tot Centrum (EVC-1958) en "oude" EVC.

Zoals te doen gebruikelijk vertrokken ook dit jaar enkele delegaties van het Centrum (de voormalige EVC-1958) naar landen achter het IJzeren Gordijn om daar de 1 mei-festiviteiten bij te wonen. De afvaardiging naar Moskou, ter sterkte van 4 man, stond onder leiding van W. Hartog, voorzitter van het Centrum (tevens lid van het dagelijks bestuur der CPN). Met P. Bakker, secretaris van het Centrum aan het hoofd, ging een 3-mans delegatie als gast van het Tsjechoslowaakse vakverbond naar Praag. Twee bestuurders van de bouwvakbond, de ABWB, reisden naar Berlijn. In De Waarheid van 4 mei werd het vertrek dezer delegaties vermeld. Zij keerden omstreeks 12 mei in ons land terug. Het is niet bekend of de afvaardiging van het Centrum er in Praag in geslaagd is contact op te nemen met het secretariaat van het Wereldvakverbond.

De verhouding Centrum (EVC-1958)-WVV is momenteel wat onduidelijk. Toen de EVC-1958 zich op haar buitengewoon congres van 30 en 31 januari 1960 tot Centrum voor propaganda van eenheid en klassenstrijd "omvormde", stelde zij dat er feitelijk niets zou veranderen in de relatie tot het WVV. De bedrijfsbonden zouden normaal aangesloten blijven bij de Vakverenigingsinternationales en evenals voorheen delegaties naar internationale bijeenkomsten zenden.

Nu lijkt het er echter veel op dat het WVV-secretariaat van zijn kant met enige reserve heeft kennisgenomen van de bewuste "omvorming". Voor zover bekend heeft tot nog toe geen bestuurder van het Centrum de gelegenheid gekregen persoonlijk in Praag toe te lichten dat de omvorming van de EVC-1958 geenszins mag worden opgevat als een liquidatie van de bij het WVV aangesloten vakcentrale. Het staat wel vast dat het Centrum op een dergelijk onderhoud sterk had aangedrongen.

Tot dusverre bleek uit niets dat het WVV-secretariaat met de befaamde omvorming heeft ingestemd. Wel ontving het Centrum in april twee sympathie-betuigingen, resp. afkomstig van het Italiaanse vakverbond, de CGIL, ondertekend door de algemeen secretaris van de CGIL, A. Novella, (die in het WVV de functie van voorzitter bekleedt) en

van G. Adducci, algemeen secretaris van de te Praag gevestigde VVI voor metaalarbeiders. Uiteraard liet het Centrum niet na in de periodes van de afzonderlijke bonden bekendheid te geven aan deze "internationale instemming".

Vermoedelijk heeft de voorstelling van zaken die de "oude" EVC van de omvorming der EVC-1958 geeft - het door Paul de Groot afstemmen op een snelle liquidatie van de bij het WVV aangesloten vakcentrale - het WVV-secretariaat niet geheel onberoerd gelaten. In dit licht moet misschien ook het bezoek van een WVV-functionaris aan Nederland worden gezien. Deze zocht in april jl. zowel contact met de leiding van de "oude" EVC als met die van het Centrum.

Alvorens hierover uit te weiden dient te worden vermeld, dat merkwaardig genoeg alleen enkele vertegenwoordigers van de "oude" EVC tot dusver in 1960 conferenties in het buitenland hebben bijgewoond of daarvoor althans zijn uitgenodigd. Zo bezochten twee leden van de "oude" EVC in maart jl. te Rome een congres, waarop de CGIL-bonden voor handel en hotelwezen tot fusie besloten. Delegaties uit Hongarije en Joegoslavië waren daar ook aanwezig. Voorts ontving de "oude" EVC nog een invitatie van de CGT tot deelname aan een mijnwerkersconferentie te Mulhouse (Elzas) in mei 1960 en van de te Praag gevestigde VVI-Handel tot bijwoning van een anti-Euromarkt-bijeenkomst te Turijn op 15 en 16 mei. De laatstgenoemde conferentie werd georganiseerd door de bij de CGT en CGIL aangesloten bonden van werknemers in de handel.

De WVV-functionaris, die ons land zoals hiervoren vermeld in april bezocht, kwam medelen dat de CGT van 2-4 mei te Rijssel een anti-Euromarkt-bijeenkomst zou beleggen. Hij nodigde zowel de EVC als het Centrum uit daarheen waarnemers te zenden. Van beide kanten kreeg hij ten antwoord: wij verschijnen alleen als de andere partij wegblijft. Er is evenwel niets gekomen van deelname aan de genoemde conferenties. Wat de bijeenkomst te Turijn betreft (waarvoor de betrokken CGT-bond de EVC ook nog per brief had uitgenodigd), deze werd begin mei wegens onvoldoende belangstelling afgelast.

In tegenstelling tot het Centrum ontving de oude EVC uit het Sowjetblok geen invitaties tot het bijwonen van 1 mei-feesten. Wel berichtte de oude EVC in het maandblad Werkend Nederland een groot aantal 1 mei-groeten te hebben ontvangen, resp. van de communistische vakbeweging in Albanië, Bulgarije, China, Duitsland, Engeland, Frankrijk, Hongarije, Indonesië, Italië, Joegoslavië, Polen, de Sowjet-Unie,

Tsjechoslowakije, Roemenië, "enz. enz."

Vermoedelijk was hier ten dele sprake van reacties op de ontvangst van een gekleurde prentbriefkaart (met een afbeelding van bloembollenvelden), die de EVC ter gelegenheid van de 1e mei 1960 naar alle windrichtingen had verzonden. Het lijkt voorbarig alleen hieruit reeds een kentering af te leiden in de houding van de bij het WVV aangesloten vakcentrales ten opzichte van de "oude" EVC. In het verbondsbestuur van de EVC zelf bestaat er trouwens verschil van inzicht over het nut van een eventueel herstel van het contact met het WVV, al aangenomen dat het WVV daartoe van zijn kant bereid zal zijn. De toekomst moet dan ook leren of de bovenbeschreven connectie met de Italiaanse CGIL van incidentele aard is dan wel een verdere toenadering tot het Wereldvakverbond kan betekenen.

Communistische vakbeweging en internationale politiek.

In het april-nummer van het WVV-maandblad "World Trade Union Movement" heeft Louis Saillant de 15e verjaardag van de eerste Wereldvakverbond-conferentie (Londen, 6 februari 1945) uitvoerig herdacht. Hij betoogt o.m. dat hetgeen in 1945 mogelijk bleek ook voor 1960 realiteit zou kunnen zijn. Daarbij waren dan de volgende twee kwesties aan de orde te stellen: hoe vriendschappelijke verhoudingen tussen alle vakverbonden ter wereld op te bouwen en op welke wijze een politiek van reële, wereldomvattende ontwapening door de vakbeweging te doen schragen.

Bedoeld maandblad bevat tevens de 1 mei-boodschap van het WVV-secretariaat. De werkers worden hierin opgewekt de wens te verbreiden dat de topconferentie inderdaad zal plaatsvinden en dat onderhandeld zal worden over het plan tot algehele ontwapening, zoals voorgesteld door de Sowjet-Unie. De arbeidsvoorwaarden der werkende bevolking zouden, volgens de boodschap, als gevolg daarvan blijvend verbeteren.

De omslag van het WVV-maandblad van mei is verlucht met een foto van een demonstratie in Den Haag tegen de apartheidspolitiek van de Zuid-Afrikaanse regering. Onder de kop "lente-overwinning in Holland" bevat hetzelfde orgaan (ditmaal nog al wat belangstelling voor Nederland aan den dag leggend) een beschouwing over de staking der Nederlandse bouwvakarbeiders in maart jl. Voor het eerst na de oorlog, aldus het artikel, waren de leiders van de grote vakbonden door de on-

tevredenheid van hun leden gedwongen een staking af te kondigen. Dank zij de grote eenheid der werknemers werd de staking gewonnen. Die eenheid moet worden versterkt.

Het artikel vermeldt de EVC-1958 in het geheel niet. Alleen de KAB en het CNV worden genoemd als organisaties die de staking hebben geleid. De naam van het NVV blijft in de beschouwing onvermeld, kennelijk een slordigheid, aangezien achter de wel genoemde vakorganisaties abusievelijk staat aangetekend dat zij bij het (sociaal-democratische) Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen (IVVV) zijn aangesloten.

De periodieken van de bedrijfsbonden van het Centrum over mei 1960 behelzen een artikel onder de kop: "Wat te doen nu Amerikanen topconferentie verhinderen?" Een duidelijke definitie van de rol die de vakbeweging moet vervullen gaf Chroestsjow in San Francisco, aldus een passage in dit artikel.

De vakbeweging moest volgens hem op twee fronten strijden: voor de vrede en voor betere arbeidsvoorwaarden. Voor Nederland tekenden zich, volgens het artikel, dit perspectief af: het ontwapeningsplan van de Sowjet-Unie of de oorlogsvoorbereiding van de regering De Quay.

Nederlands Nieuw-Guinea.

Medio mei verspreidde het Centrum onder de havenarbeiders een extra-bulletin. Het vermeldde, dat de SOBSI, de Indonesische communistische vakbeweging, had geseind: "Verzoeken ernstige stappen te ondernemen tegen Nederlands vlagvertoon in West-Irian. Eensluidend telegram verzonden aan NVV".

Het bulletin waarschuwt tegen een nieuw koloniaal avontuur en bepleit een algemene loonsverhoging. De Waarheid van 19 mei maakte gewag van een oproep van het Centrum, waarin de vakbeweging wordt aangespoord "het koloniale avontuur" door gezamenlijk optreden te verhinderen.

Louis Saillant, algemeen secretaris van het Wereldvakverbond zond de SOBSI een telegrafische solidariteitsbetuiging met de strijd van Indonesië voor Irian's bevrijding van de Nederlandse overheersing. Het WVV met zijn 110 miljoen leden zegde, volgens De Waarheid van 18 mei, volledige steun toe.

Alsnog werd vernomen dat de SOBSI bij het WVV zal aandringen op

de boycot buiten Indonesië van alle Nederlandse schepen en op het bepleiten van een landingsverbod voor vliegtuigen. (De Indonesische regering besloot op 13 april jl. aan schepen varende onder Nederlandse vlag te verbieden lading en passagiers in Indonesische havens in te schepen of te ontschepen, te rekenen van 6 juni 1960 af).

H O O F D S T U K V

OVERIGE GROEPERINGEN

Socialistische Werkers Partij - SWP

1 mei-viering

De SWP had zich bij de herdenking van de 1ste mei in 1959 beperkt tot het organiseren van een centrale viering in de hoofdstad. Dit jaar heeft zij verschillende 1 mei-bijeenkomsten gehouden, o.m. in Amsterdam, Utrecht, Groningen, Den Haag, Rotterdam en Wormerveer.

Deze spreiding der feestelijkheden bleek voor de SWP weinig succesvol. In Amsterdam, nog altijd het bolwerk van de SWP, gaven slechts circa 250 personen van hun belangstelling blijk. De overige feestelijke 1 mei-bijeenkomsten werden zeer matig tot uitgesproken slecht bezocht. Een aantal bezoekers van 10 à 20 man behoorde niet tot de uitzonderingen.

Te Wormerveer deed de SWP een poging een samenkomst met CPN-ers te houden. Zij had hiertoe besloten, omdat veel leden van de CPN in de Zaanstreek niet te spreken waren over de beslissing der partijleiding om voor het gehele district slechts één bijeenkomst te Zaandam te organiseren. De Wormerveerse samenkomst in het stationskoffiegebouw werd een volslagen fiasco. Slechts elf personen, o.w. voor zover bekend maar één CPN-er, kwamen daar opdagen. Verscheidene andere CPN-leden zouden niet hebben durven verschijnen, omdat de CPN voor het gebouw vier posters had geplaatst.

Passend bij de leuze "Tegen rassendiscriminatie", werd op 1 mei in vrijwel alle SWP-bijeenkomsten de film "Tranen over Johannesburg" vertoond, waarin een beeld wordt gegeven van de spanningen tussen de rassen in Zuid-Afrika.

Kennelijk is deze film niet overal met geestdrift ontvangen. Na de 1 mei-viering besloot de SWP-leiding het werk niet verder te vertonen in partijbijeenkomsten. Het rassenvraagstuk zou er naar haar inzicht onvoldoende duidelijk in worden belicht.

Enkele 1 mei-sprekers konden niet nalaten de leiding van de CPN en met name Paul de Groot in de loop van hun betoog te hekelen.

SWP-spreekbuis in de Amsterdamse gemeenteraad?

J. ten Brink is voor het "Sociaal Verbond en Sportbelangen" als lid van de Amsterdamse gemeenteraad in de plaats gekomen van Cor du Buy.

Ten Brink is voorheen lid van de CPN geweest maar staat thans bekend als "begunstiger" van de SWP. Hij was het destijds oneens met de wijze waarop de CPN-leiding in het partijconflict is opgetreden.

Er bestaat een goede verstandhouding tussen hem en enkele voor-
aanstaande SWP-ers. In verband hiermede moet het niet onmogelijk worden
geacht, dat Ten Brink in de hoofdstedelijke raad - uiteraard onoffici-
eel - mede als spreekbuis van de SWP zal fungeren.

Pacifistisch Socialistische Partij.

Algemene vergadering (MO no. 4, 1960)

De op 14 en 15 mei te Utrecht gehouden algemene vergadering van de PSP is zeer rustig verlopen. Aanvankelijk had het er op geleken dat de oppositie, gerezen tegen het candidaat stellen van A.A. Redeker voor het voorzitterschap, de nodige deining zou veroorzaken. Redeker trok zich hiervan echter terug. Het hoofdbestuur stelde nadien in zijn plaats als candidaat P.A. Burggraaf, die de "anti-Redeker"-afdelingen tevoren reeds als tegencandidaat hadden uitverkoren. Aldus werd een oorspronkelijk twistpunt zonder verdere ruzie uit de wereld geholpen.

De voorzitterskeuze gaf door deze gang van zaken geen aanleiding om naast persoonlijke controversen nog politieke meningsverschillen in de vergadering aan de orde te stellen. Ook andere, nog hangende kwesties bleven op de algemene vergadering buiten behandeling, mogelijk door het gematigde beleid van de voor het laatst in functie zijnde scheidende voorzitter, prof. dr. J. de Graaf. De belangrijkste punten werden gedelegeerd aan de Partijraad of aan sub-commissies.

Prof. De Graaf heeft ter vergadering nadrukkelijk verklaard zich louter om gezondheidsredenen niet meer herkiesbaar te hebben gesteld als voorzitter. Echte of vermeende meningsverschillen hadden hierbij geen rol gespeeld. Hij blijft lid van het hoofdbestuur, evenals de aanvankelijk omstreden voorzitters-candidaat Redeker.

De nieuwe voorzitter P.A. Burggraaf is een van de twee Amsterdamse gemeenteraadsleden van de PSP. Hij had zitting in de adviesraad van de PSP en is hoofdbestuurslid van "Kerk en Vrede". In deze beide orga-

nisaties wordt hij gezien als iemand die niet principiëel afwijzend staat tegenover samenwerking met de communisten.

Socialistische Jeugd Nederland.

Op 7 en 8 mei werd een nieuwe socialistische jeugd-organisatie opgericht, waarin zich jongeren van 16-30 jaar uit de PvdA, PSP, SWP, het voormalig SDC, Politeia, het OVB en het NVV (Jonge Strijd) hebben verenigd. Daarbij kunnen zich ook partijlozen aansluiten. De stoot tot het oprichten van deze organisatie - die de naam "Socialistische Jeugd van Nederland" (SJ) kreeg - was oorspronkelijk (in juli 1959) uitgegaan van enige jeugdige PSP-leden. Zij kwamen echter later tot de overtuiging dat de nieuwe vereniging zich aan geen enkele politieke partij moest binden.

Vandaar dat in november 1959 een "actiegroep tot oprichting van een "Onafhankelijke Socialistische Jongeren Organisatie" (OSJO) werd gevormd, welke taak bestond in het onderzoeken van de mogelijkheden voor een nieuwe onafhankelijke socialistische jeugdorganisatie.

De nieuwe "Socialistische Jeugd" beschouwt zich als de Nederlandse sectie van de internationale socialistische jeugdbeweging en als het Nederlandse equivalent van "Sozialistische Jugend" en "Jeunes Socialistes." Het lijkt dan ook waarschijnlijk dat "Socialistische Jeugd" - als de nieuwe beweging tenminste "inslaat" - aansluiting zal zoeken bij de Internationale Unie van Socialistische Jeugd, meer bekend onder de initialen IUSY.

"Socialistische Jeugd" staat - volgens haar statuten - niet in organisatorisch verband met enige politieke partij, doch gezien de oorspronkelijke opzet en de vele publicaties in het orgaan "Bevrijding" kan wel van PSP-beïnvloeding worden gesproken. Het ontwerp-beginselprogramma vermeldt trouwens punten als: "het gevaar van de verdeling van de wereld in militaire machtsblokken", "algehele afschaffing bewapening, met als eerste stap afschaffing atoombewapening", "tegen het militarisme".

H O O F D S T U K VI

VREEMDELINGEN

Poolse verenigingen in Nederland.

De oude toestand.

Tussen de eerste en de tweede wereldoorlog vond een groot aantal Polen in de Limburgse mijnstreek een werkkring.

In die periode kwam men tengevolge van de Poolse immigratie in Nederland al spoedig tot de oprichting van plaatselijke Poolse verenigingen op culturele en sociale grondslag, die zich in 1929 in federatief verband aaneensloten tot de "Bond der Poolse verenigingen in Limburg", naar de Poolse naam daarvan bij afkorting ZPT genceemd.

Gedurende de Duitse bezetting werden al deze verenigingen verboden en opgeheven. De leden bleven wel contact met elkaar onderhouden, nochtans niet in die mate dat er van een ondergronds voortbestaan sprake kon zijn.

In 1943 werd echter op instigatie van de Poolse regering in Londen een illegale organisatie opgericht onder de Polen in Nederland, België en Frankrijk, de "Poolse strijdorganisatie voor de vrijheid". Haar werkzaamheden zijn voornamelijk van informatieve aard geweest.

"De jonge immigratie".

Na de oorlog herrezen de oude verenigingen alsmede hun federatieve samenhang. Vele Poolse oud-militairen en personen uit D.P.-kampen in Duitsland kwamen naar Nederland. Dientengevolge werden ook buiten de mijnstreek in diverse gemeenten vrij grote groepen van Polen gevormd. Hoewel de neiging tot organiseren bij deze "jonge immigratie" veel zwakker bleek dan bij de reeds voor de oorlog naar hier gekomen Polen, leidde de gewijzigde situatie toch tot het ontstaan van een aantal nieuwe Poolse verenigingen in diverse plaatsen in Nederland. Hun streven was er op gericht de onderlinge band onder de Polen levend te houden en het culturele en sociale welzijn van de leden te bevorderen. Oorspronkelijk onderhielden deze verenigingen geen onderling contact. Dit werd langzamerhand als een leemte gevoeld, het sterkst door de vereniging te Breda (wellicht door de invloed van de daar gevestigde Poolse Katholieke missie). Het bestuur te Breda zond aan alle

voorzitters van hier te lande bestaande, soortgelijke verenigingen van Polen een uitnodiging ter bijwoning van een vergadering op 10 april 1948.

Landelijke organisatie van Poolse Katholieken in Nederland.

Op deze te Breda gehouden vergadering werd opgericht de "Polskie Towarzystwo Katolickie W Holand ii" (Poolse Katholieke Vereniging in Nederland), afgekort PTK.

Alle naar deze vergadering afgevaardigde verenigingen van de "jonge immigratie" traden tot de PTK toe, daarin van toen af opgenomen als afdelingen in landelijk verband.

De oude groepering.

De in de aanvang vermelde verenigingen van de "oude immigratie" traden niet toe tot de PTK. Zij bleven in hun eigen federatie, de "Bond der Poolse verenigingen", inmiddels omgedoopt tot "Zjednoczenie Katolicko Polskich Towarzystw" en bij afkorting aangeduid als ZKPT. Tot deze laatste bond trad ook toe de hogergenoemde (uit "oude immigranten" bestaande) "Poolse strijdorganisatie voor de vrijheid", naar de Poolse naam afgekort tot POWN.

De beweging van Generaal Anders.

Reeds in de herfst van 1945 was het in Engeland gekomen tot de oprichting van de "Polish Combatants Association", in het Pools "Stowarzyszenie Polskich Kombatantow", afgekort tot SPK. De leiding kreeg generaal Anders, opperbevelhebber van de Poolse strijdkrachten gedurende de tweede wereldoorlog.

Tot lid van de SPK traden slechts toe ex-militairen van Poolse nationaliteit, die weigerden naar hun vaderland terug te keren met het oog op de wassende communistische invloed aldaar. De Combatants Association omvat duizenden leden, die over 24 landen verspreid zijn.

Midden 1948 begon men op bescheiden schaal van Engeland uit ook in Nederland leden te winnen, hetgeen echter aanvankelijk weinig succes opleverde. Eind 1950 trachtte daarop de SPK een fusie te bewerkstelligen met de PTK. Tegenkanting van de zijde der Poolse geestelijke adviseurs deed deze pogingen mislukken. Daarna is het aantal leden van de SPK vrij sterk toegenomen, mede als gevolg van het feit dat zeer

vele leden van de PTK, zelf oud-militair, deze mislukking betreurden.

Mikolajczyk's volgelingen.

Voorts moet nog worden vermeld de "Polskie Stronnictwo Ludowe", afgekort PSL, de zogenaamd Poolse Boerenpartij (juister vertaald "Poolse Volkspartij"). Zij bestond reeds voor de laatste wereldoorlog. Na 1945 ontwikkelde zij zich als socialistisch-democratische partij, die een vrij Polen met een grotere sociale rechtvaardigheid dan in het vooroorlogse Polen beoogde. Zij is zowel gekant tegen de in Londen zetelende Poolse "regering in ballingschap" als tegen het bewind in Warschau. Haar leider, Stanislaw Mikolajczyk, maakte gedurende de oorlog deel uit van deze in Londen gevestigde regering. Na de oorlog repatrieerde Mikolajczyk en kreeg als minister van landbouw zitting in de Poolse regering te Warschau, doch moest, toen deze in 1947 geheel in de greep van de communisten was geraakt, uit vrees voor arrestatie naar het Westen vluchten.

Evenals de SPK heeft de PSL in tal van landen haar leden. Zo heeft zij ook aanhang in Nederland, waarschijnlijk reeds geruime tijd. Wellicht vanwege het in ons land voor vreemdelingen geldende verbod van politieke activiteit, duurde het tot einde januari 1953 vooraleer hier openlijk afdelingen van de PSL werden opgericht.

Hoewel al deze verenigingen (ook de PSL niettegenstaande zij in feite een politieke partij is) bovenal sociale en culturele doelstellingen hebben, viel het niet te vermijden dat "pro"- en "anti"-Warschau" neigingen hun interne bestaan sterk ging beïnvloeden.

Pro Warschau.

Van de thans nog bestaande verenigingen is er slechts één, die sympathiseert met de huidige Poolse regering t.w. de "Zwiazek Polakow W Holandii", Bond van Polen in Nederland, afgekort ZPH, gevestigd in Heerlerheide, een "oude" vereniging. Een andere "oude" organisatie, nl. de R.K. Poolse vereniging te Eygelshoven, die aanvankelijk "pro-Warschau" genoemd kon worden, besloot op haar jaarvergadering (dd. 30-1-1955) het contact met de Poolse ambassade in Nederland te verbreken.

Anti-communisme.

De bij de Bond der Poolse Verenigingen - de ZKPT - aangesloten organisaties staan alle afwijzend tegenover het communistisch bewind

in Polen. De eveneens van deze federatie deel uitmakende "Poolse strijd-organisatie voor de vrijheid" - POWN - bleef bovendien trouw aan de oude, niet meer door "het Westen" erkende Poolse regering in ballingschap in Londen. Ook de in Engeland opgerichte hiervoren reeds genoemde "Polish Combatants Association" staat daar nog achter. Zij wil actief deelnemen aan de strijd tegen het communisme in het algemeen en tegen het Warschau-regime in het bijzonder.

De "Poolse Katholieke Vereniging in Nederland" - de PTK - stelt zich als vereniging op een neutraal standpunt, onderhoudt geen enkel contact met de Poolse ambassade in Den Haag maar evenmin met de "Londense regering", jegens welke openlijk geen sympathie wordt betoond. Aan de leden wordt terzake vrijheid van handelen gelaten. Zodoende is een groot aantal Polen tegelijk lid van de PTK en van de "Polish Combatants".

Samenvatting.

Niettegenstaande deze verscheidenheid kan, voor wat de Poolse verenigingen in Nederland betreft, toch niet worden gesproken van onderlinge spanningen. Er is zelfs een zekere mate van samenwerking tussen SPK en PTK, o.m. tot uiting komend in het gezamenlijk vieren van feesten en het sedert begin 1958 uitgeven van een tweemaandelijks blad.

De belangstelling voor het lidmaatschap van de Poolse verenigingen is echter gestadig afnemend. Het vertrek van leden naar elders (emigratie uit Nederland) wordt niet opgevangen door nieuwe leden. Ook voortschrijdende assimilatie met de Nederlandse bevolking speelt bij dit alles een rol. Verreweg het merendeel van de thans ongeveer 5000 in ons land gevestigde Polen van origine neemt niet meer deel aan het Poolse verenigingsleven.

Tenzij bijzondere gebeurtenissen een nieuwe immigratie van enig formaat in Nederland zouden teweegbrengen of de patriottische gevoelens van de hier wonende Polen zouden aanwakkeren, kan worden aangenomen, dat deze Poolse verenigingen een kwijnend bestaan tegemoet gaan en slechts "Polen door dik en dun" daarvan deel zullen blijven uitmaken.

VERTROUWELIJK

A G E N D A:

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
12 juni	Feest van Rode Vaan - Drapeau Rouge.	Aalst	CP België
1-7 aug.	6e Conf. tegen A- en H-bommen.	Hiroshima	Jap. Raad
27-31 aug.	3e Internat. Beroepsconf. VVI-Voeding, Hotel enz.	Boedapest	WVV
* 5-9 sept.	Wereldvakver. conf. voor uitbreiding van economische en handelsbetrekkingen.	Praag	WVV
* 25 sept.	Waarheid-zomerfeest.	Amsterdam	CPN
8-18 okt.	6e Congr. Internat. Unie van Studenten.	Bagdad	IUS
10-14 okt.	7e Congr. Internat. Ver. Democr. Juristen.	Sofia	IVDJ
herfst	2e Bijeenk. Internat. Org. van Journalisten.	Semmering	IOJ
november	Bijeenk. Administratief Comité VVI-Overheid.	?	WVV
Kerstmis	8e congres ANJV.	Amsterdam	ANJV
juli of aug. 1961	6e Internat. Conf. partijhistorici.	?	Partij instituten voor geschied.
1961	Wereldjeugdforum.	Moskou	WFDJ
1961	2e Conf. geschied. v.h. verzet.	Warschau	FIR
1962	8e Wereldjeugdfestival.	?	WFDJ/IUS

* nieuw c.q. aangevuld.

VERTROUWELIJK

Stakingsoverzicht mei 1960

Bedrijf	Aanleiding	Inmenging vakbonden	Resultaat	No.
Kon.Papierfabr. v.Gelder Zn NV te Wormer.	Weigering v. directie om personeel op 5 mei vrij te geven.	NVV,CNV en KAB stuurden 4 mei telegram aan directie		1.
Graanoverslagbedr. NV v.Waning & Co., Amsterdam.	Stakers eisen boven bestaande toeslag voor continu arbeid een extra toeslag van 50 %			2.
Stuc.bedr.De Leeuw te Bussum, bouwwerk fa Voor- doud & Hoogstraten te Amsterdam.	Stakers eisen ruimere toepassingsmogelijkheid van CAO.			3.

